

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 lutego 2021 roku Sąd Rejonowy w Łowiczu:

1. zasądził od pozwanej H. S. na rzecz powoda M. Spółka

Akcyjna z siedzibą w G. kwotę 3.515,82 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 8 października 2019 r. do dnia zapłaty,

2. oddalił powództwo w pozostałej części,

3. zasądził od powoda M. Spółka z siedzibą w G. na rzecz

pozwanej H. S. kwotę 1.970,52 złotych tytułem kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając orzeczenie w części, tj. w zakresie punktu 2. wyroku – co do kwoty 12.268,13 zł wraz z odsetkami oraz w zakresie punktu 3. wyroku. Skarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c.

poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego objawiające się przez:

- całkowite pominięcie okoliczności podnoszonych przez powoda w piśmie z dnia 20.08.2020 r., w których powód wykazał szczegółowo, co wchodzi w skład stosowanych prowizji, a także z jakimi ponoszonym przez niego kosztami się one wiążą;

- brak analizy materiału dowodowego tj. umowy pożyczki nr (...) z dnia 20.09.2018 r., z której w § 3 ust. 3 lit b) wprost wynikało, że kwota 2.292,72 złotych w związku z zawartą umową pożyczki została wypłacona tytułem spłaty zadłużenia wynikającego z umowy nr (...).

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 36a ust. 1 oraz ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie

konsumenckim poprzez brak jego zastosowania w sytuacji gdy wskazane powyżej przepisy wskazują w jakiej wysokości w przypadku kredytu konsumenckiego mogą zostać określone pozaodsetkowe koszty kredytu, a co za tym idzie całkowicie bezpodstawne oddalenie powództwa w zakresie stosowanej przez powoda prowizji przygotowawczej oraz administracyjnej w sytuacji gdy nie przekraczała ona maksymalnej wysokości pozodsetkowych kosztów kredytu, a co za tym idzie naruszenie przez Sąd I Instancji powszechnie obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie,

b) art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że zapisy

stosowane przez powoda dotyczące prowizji przygotowawczej oraz administracyjnej są nieważne ponieważ są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów, gdzie faktycznie jej wysokość określona w umowie jest zgodna z obowiązującymi przepisami ustawy o kredycie konsumenckim, a także odpowiada rzeczywistym kosztom ponoszonym przez powoda, a także cenom rynkowym, a co za tym idzie jest ona zgodna z interesami konsumentów i kształtuje wzajemne prawa i obowiązki stron w sposób równorzędny, w pełni zgodny z dobrymi obyczajami i zasadami współżycia społecznego.

Dodatkowo, na podstawie art. 381 k.p.c. powód wniósł o przeprowadzenie dowodu z potwierdzenia przelewu z dnia 25 września 2018 r. na okoliczność wykazania, że kwota 2.292,72 zł w związku z zawartą umową pożyczki została wypłacona tytułem spłaty zadłużenia wynikającego z umowy nr (...).

W konsekwencji powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części, poprzez zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda dodatkowo kwoty 12.268,13 zł wraz z odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 8 października 2019 r. do dnia zapłaty. Nadto wniósł o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym również za instancję odwoławczą, a także kosztów zastępstwa procesowego za obydwie instancje.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego wszystkich kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Nadto wniosła o pominięcie zgłoszonych wniosków dowodowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

W postępowaniu uproszczonym zgodnie z art. 505⁹ § 1¹ k.p.c. apelację można oprzeć tylko na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Natomiast stosownie do art. 505¹³ § 2 k.p.c., jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne poczynione przez Sąd pierwszej instancji prawidłowe ustalenia faktyczne.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 381 k.p.c. pominął wnioski dowodowe zgłoszone w apelacji jako spóźnione, bowiem jak wynika z treści załączonego dokumentu powód posiadał go już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, a zatem istniała możliwość złożenia go na wcześniejszym etapie postępowania dla wykazania okoliczności spornych.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie jest trafny w sytuacji, gdy ocena materiału dowodowego odpowiada dyrektywom wskazanym w przywołanej normie prawnej. Zdaniem Sądu Okręgowego, wbrew twierdzeniom skarżącej, zgromadzony materiał dowodowy w sprawie w postaci pisma powoda z dnia 20 sierpnia 2020 r. nie był wystarczający dla wykazania okoliczności uzasadniających pobranie przez powoda opłaty administracyjnej i przygotowawczej. Również materiał dowodowy dotyczący wypłaty kwoty 2.292,72 zł był niekompletny, bowiem powód nie załączył do akt sprawy umowy pożyczki z dnia 10 października 2017 r., ani nie załączył dowodu przelewu ww. kwoty, z którego wynikałoby zobowiązanie pozwanej i jego wysokość. W konsekwencji prawidłowo Sąd Rejonowy uznał powyższą okoliczność za nieudowodnioną.

Podniesione przez stronę skarżącą zarzuty naruszenia prawa procesowego i prawa materialnego koncentrują się na zakwestionowaniu przyjętej przez Sąd Rejonowy oceny, że opłata administracyjna i przygotowawcza w kwocie 9.975,41 zł nie stanowi klauzul abuzywnych, co należało ocenić de facto przez pryzmat zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 385¹ § 1 k.c., zgodzić należy się z Sądem pierwszej instancji, że postanowienia umowy pożyczki, którymi zastrzeżono opłatę administracyjną i opłatę przygotowawczą należy uznać za niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu powołanego przepisu. Wedle skarżącej powódki, strony wiązała ważna i skuteczna umowa pożyczki, wobec czego stosownie do jej zapisów pozwana pożyczkobiorczyni była zobligowana do uregulowania opłaty administracyjnej i opłaty przygotowawczej, podczas gdy Sąd odmówił uznania mocy wiążącej tym

postanowieniom umownym. W efekcie przysługująca pożyczkodawczyni należność niezasadnie została pomniejszona o kwotę 9.975,41 zł. Twierdzenia skarżącej nie zasługują jednak na aprobatę.

Zgodnie z powyższym unormowaniem, aby uznać dane postanowienie umowy za niewiążące, muszą zostać spełnione kumulatywnie następujące przesłanki: umowa musi zostać zawarta z konsumentem, kwestionowane postanowienie umowy nie było uzgodnione indywidualnie, postanowienie to kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, zastrzeżenie umowne rażąco narusza interesy konsumenta, postanowienie nie dotyczy głównych świadczeń stron, takich jak cena czy wynagrodzenie, chyba, że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Ustawodawca wskazał w treści art. 385¹ § 3 k.c., że nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, a więc w szczególności będą to postanowienia umowy przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (tzw. umowa adhezyjna). Jednocześnie prawodawca przeniósł ciężar dowodu tego, że dane postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie na tę osobę, która się na to powołuje, czyli w znakomitej większości przypadków na przedsiębiorcę. Ponadto, w art. 385³ k.c. zostały przykładowo wymienione klauzule umowne, które w razie wątpliwości poczytuje się za niedozwolone.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy trzeba stwierdzić, że powodowa spółka udzielając pożyczki H. S. była co do zasady uprawniona do obciążenia swojego kontrahenta kosztami administracyjnymi i przygotowawczymi. Poza tym wszyscy kredytodawcy i pożyczkodawcy powszechnie posługują się jeszcze jednym instrumentem, jakim jest prowizja. Prowizja ma charakter wynagrodzenia za pośrednictwo w transakcji handlowej. Choć wysokość kosztów udzielenia pożyczki była ustalona przez strony, to pamiętać należy, że swoboda umów nie pozostaje całkowicie dowolna i podlega pewnym ograniczeniom z uwagi na regulację zawartą w art. 353¹ §1 k.c. Poza tym szczególna ochrona zasady swobody kształtowania treści i zawierania umów z konsumentem, wyrażona w art. 385¹ k.c., oparta jest na domniemaniu braku indywidualnego uzgodnienia postanowień wzorca (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2012 r. II CSK 515/11, publ. LEX nr 1231312). Wobec tego dla skutecznego wykazania okoliczności, że klauzula była uzgodniona z konsumentem nie jest wystarczające opatrzenie klauzuli adnotacją, że konsument wyraża zgodę (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2013 r. VI ACa 1241/12, publ. LEX nr 1322083). Należy wskazać, że pozwanej została udzielona pożyczka w kwocie 10.000zł., tymczasem naliczona i dochodzona przez stronę powodową opłata administracyjna i przygotowawcza w łącznej wysokości 9.975,41 zł jest praktycznie równa kwocie pożyczki i należy ją uznać za rażąco wygórowaną i sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, które kształtują obowiązki drugiej strony umowy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, gdyż określone przez stronę powodową w tym zakresie należności nie mają jakiegokolwiek uzasadnienia i powiązana ekonomicznego z poniesionymi rzeczywiście kosztami. Przez działanie wbrew dobrym obyczajom – przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego – rozumie się w orzecznictwie wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku; rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję – na niekorzyść konsumenta – praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, opubl. Biul. SN Nr 11/2005 poz. 13 oraz z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, opubl. Biul. SN Nr 5-6/2006 poz. 12, z dnia 27 października 2006 r., I CSK 173/06, opubl. LEX nr 395247). Ocena rzetelności określonego postanowienia wymaga zatem rozważenia indywidualnego rozkładu obciążeń, kosztów i ryzyka, jakie wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadania jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałyby zastrzeżone. Artykuł 385¹ § 1 k.c. chroni konsumenta jako słabszego uczestnika obrotu w relacjach z przedsiębiorcą – profesjonalistą w danej dziedzinie (por. wyrok SN z dnia 30 maja 2014 roku, sygn. III CSK 204/13, opubl. LEX Nr 146608). W kontekście tak pojmowanych przesłanek oceny analizowanego postanowienia umowy, nie można było nie dostrzec braku równowagi kontraktowej stron, skoro podmiot występujący jako pożyczkodawca, a jednocześnie przedsiębiorca, narzucił podmiotowi oznaczonemu jako pożyczkobiorca, a jednocześnie konsumentowi wszystkie warunki umowy (w tym także i te dotyczące kosztów udzielenia pożyczki), nie pozostawiając mu właściwie żadnego wyboru. Brak zgody przez pożyczkobiorcę na zaproponowane warunki umowy w całości, prowadziłyby zapewne do niezyskania

przez pozwaną od powoda kwoty, na którą opiewała umowa pożyczki. Z tym wszystkim łączy się również stan nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, oczywiście na niekorzyść pozwanej. Trudno mówić tu o ekwiwalentności świadczeń, ponieważ dodatkowe opłaty za czynności administracyjne zdecydowanie poza te granice wykraczają.

Nie można przy tym pominąć, że przedmiotowa umowa pożyczki została zawarta w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (tj. Dz.U. z 2018 roku, poz. 993 ze zm.). Sąd Okręgowy nie kwestionuje uprawnień wierzyciela jako pożyczkodawcy do pobierania od pozwanej jako klienta opłat za czynności administracyjne i przygotowawcze, jednakże stoi na stanowisku, że opłaty takie powinny być ustalone na rozsądnym poziomie i nie mogą godzić w interesy konsumenta. Należy pamiętać bowiem, że działalność administracyjna i przygotowawcza jest zwykłą częścią działalności wierzyciela, a koszty tej działalności to właśnie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, które zostały przerzucone przez powoda na pozwaną jako konsumenta. Główny profil działalności, sprowadzający się do udzielania pożyczek, powinien być dla przedsiębiorcy opłacalny, co jednak nie może się wiązać z rażącym naruszeniem interesów klienta. Poszczególne czynności obsługowe o charakterze administracyjno – zarządzającym (np. czynności związane z zarządzaniem kontem umowy pożyczki oraz monitorowaniem terminowości obsługi pożyczki) muszą być wycenione realnie, w oparciu o rzeczywiście ponoszone koszty. (por. wyrok SA w Warszawie z 23 kwietnia 2013 roku, sygn. VI ACa 1526/12, publ. LEX nr 1331152). Warunek taki w realiach niniejszej sprawy nie został spełniony.

W ocenie Sądu Okręgowego, strona powodowa nie wykazała przede wszystkim, że podejmowała czynności, które obejmowała opłata administracyjna i przygotowawcza. Nie sposób ustalić zatem, z jakiego tytułu pobrane zostały wskazane opłaty. W tym stanie rzeczy uznać należy, że naliczenie tych opłat stanowić miało jedynie dodatkowe źródło dochodu dla powoda.

Niedopuszczalna jest bowiem sytuacja, w której jedna ze stron wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje wzorzec umowny w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta. W szczególności nie może mieć miejsca przypadek, w którym konsument zostaje obciążony nadmiernymi, a wręcz rażąco wygórowanymi kosztami dochodzenia należności, w żaden sposób nie przystającymi do rzeczywistych wydatków ponoszonych w tym zakresie. Strona powodowa arbitralnie narzuciła pozwanej zawyżony taryfikator opłat, kierując się w tej sferze wyłącznie własnym partykularnym interesem. Wprowadzenie przez stronę powodową opłat na wskazanym poziomie niewątpliwie godziło w dobre obyczaje i uczciwe praktyki oraz naruszało interes pozwanej jako konsumenta w sposób rażący. Sąd Rejonowy doszedł zatem do słusznego przekonania, że te postanowienia umowy pożyczki miały charakter klauzul abuzywnych.

W ocenie Sądu Okręgowego, omawiane wyżej postanowienia ewidentnie naruszają interesy konsumenta oraz kształtują jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a tym samym stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Występujący na tej płaszczyźnie brak równowagi kontraktowej skutkuje więc stwierdzeniem bezskuteczności tych postanowień w zakresie wysokości określonych w nich opłat.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że łączna suma zakwestionowanych przez sąd dodatkowych opłat stanowi bez mała 100 % oddanej do dyspozycji pozwanej sumy pożyczki. Takie postanowienia umowne traktować należy jako zmierzające do obejścia prawa (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Z pewnością tak ukształtowane koszty nie mogą zostać uznane za „koszty niezbędne do uzyskania kredytu w rozumieniu art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t. j. Dz.U. z 2016 roku, poz.1528) .

Również w kontekście powyższych uwag za niezasadne uznać należy pozostałe zarzuty naruszenia prawa materialnego podnoszone przez powoda, który kwestionując zastosowanie w sprawie art. art. 385¹ § 1 k.c. forsuje tezę, że nie można uznać za wygórowaną w sposób nieuzasadniony wartości pozaodsetkowych kosztów kredytu, o ile nie przekracza ona ograniczenia, jakie ustawodawca ustanowił w art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tj. Dz.U. z 2018 roku, poz. 993 ze zm.). Ustawowe ograniczenie łącznej wielkości tego rodzaju obciążeń konsumenta nie odbiera Sądowi możliwości (ani nie zwalnia go od obowiązku) dokonania oceny, czy postanowienie umowne

określające obowiązek zapłaty każdego z tych składników z osobna nie stanowi klauzuli abuzywnej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, skutkujące rażącym naruszeniem jego interesów, może być efektem - jak w sprawie niniejszej - określeniem wysokości jednego ze składników kosztów pozaodsetkowych w sposób radykalnie nieadekwatny do wzajemnych świadczeń przedsiębiorcy czy ponoszonych przez niego kosztów, prowadząc w rezultacie do istotnego naruszenia równowagi kontraktowej z pokrzywdzeniem konsumenta. Limitowanie przez ustawę rozmiaru całości obciążeń konsumenta z tytułu kosztów pozaodsetkowych kredytu nie może być interpretowane jako uprawnienie pożyczkodawcy do dowolnego określania wielkości poszczególnych składników tych kosztów - bez uwzględnienia treści art. 385¹ § 1 k.c. - o ile tylko ich suma nie przekroczy granicy określonej przez ustawodawcę. Podkreślić trzeba, że przedsiębiorcę udzielającego kredytu konsumentowi czy też pożyczki wiąże zarówno art. 385¹ § 1 k.c., jak i art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumentkim, co oznacza, że musi on mieć na uwadze zarówno to, by do umowy zawartej z konsumentem nie wprowadzać postanowień określających zobowiązania kontrahenta w sposób, który pozwalałby je uznać za klauzule niedozwolone, jak i dbać o to, by suma kosztów pozaodsetkowych nie wykroczyła poza ich maksymalną wysokość określoną ustawą.

Podsumowując, skoro limity zastrzeżone w przepisach art. 36a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumentkim mają służyć ochronie interesów konsumenta oraz wskazują wartości maksymalne, to nie można ich rozpatrywać w oderwaniu od konkretnej umowy pożyczki zawartej z konsumentem. Opłaty muszą pozostawać bowiem w związku z zawartą umową i mogą być oceniane na jej gruncie pod kątem ich ewentualnej abuzywności.

Mając na uwadze niezasadność zarzutów apelacyjnych oraz jednocześnie brak ujawnienia okoliczności, które podlegają uwzględnieniu w postępowaniu odwoławczym z urzędu, apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Wysokość kosztów z tytułu zastępstwa radcowskiego udzielonego pozwanej ustalono na podstawie § 2 pkt. 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2018 poz. 265).